

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาทรัพยากรบริหาร อันได้แก่ กำลังคน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการนั้น กล่าวได้ว่ากำลังคนหรือทรัพยากรมนุษย์ (Manpower or Human Resources) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในลักษณะที่เป็นทุน (Human Capital) ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) ได้ชี้ให้เห็นเด่นชัดว่า "การศึกษาคือการพัฒนา คน เพื่อพัฒนาประเทศ" ดังนั้นการที่ประเทศจะสามารถพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ให้ได้โดยผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการไขประโยชน์ทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มที่¹

ฮาร์บิสัน (Harbison) สรุปว่า มาร์แชล (Marshall) ได้เน้นถึงความสำคัญของการศึกษาว่า เป็นการลงทุนของชาติและทุนที่มีมูลค่ามากที่สุดในการลงทุนทั้งหลายนั้น ได้แก่ ทุนที่ลงในคน (Invested in Human being) ปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ได้ให้การเอาใจใส่ในกระบวนการลงทุนและการพัฒนาคนอย่างกว้างขวาง และเห็นว่าการศึกษสำหรับพลเมืองเป็นการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตหรือการศึกษาเป็นการเพิ่มพูนเสรีภาพ ความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของพลเมืองได้ทวีขึ้นอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการขาดแคลนที่เรียนและครูอาจารย์เป็นเหตุให้รัฐบาลสนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน เพื่อให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่พลเมืองและมูลนิธิสภาคริสตจักรในประเทศไทย ได้ริเริ่มก่อตั้งวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกในภาคเหนือขึ้น โดยให้ชื่อว่า "วิทยาลัยพายัพ" ตั้งแต่ พ.ศ.2514 เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐบาลและช่วยทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติบรรลุผลตามความมุ่งหมาย

วิทยาลัยพายัพเป็นหน่วยงานหนึ่ง เช่นเดียวกับกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวง ทบวง กรม กอง ที่ได้พยายามส่งเสริมทัศนคติและบำรุงขวัญของบุคลากรในสถาบันให้มีสภาพที่พึงพอใจในการทำงานและให้ผลของงานมีความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หมั่นตรวจตราขวัญบำรุงขวัญในการปฏิบัติงานของบุคคลในสถาบันอยู่เสมอ มีการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 3 (2515-2519)
(พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2514), หน้า 718

ทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยเอกชน นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการทำงานอย่างมาก ชีวิตการทำงานของอาจารย์ในวิทยาลัยพณิชย ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้ เป็นชีวิตที่ต้องให้ความรู้ในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมแก่ บรรดานักศึกษา ต้องบริการทางวิชาการให้แก่ชุมชนและสังคม และต้องมีการค้นคว้า วิจัยวิทยาการสมัยใหม่ ๆ แสวงหาเสรีภาพทางวิชาการต่าง ๆ อีกด้วย หากอาจารย์ในวิทยาลัยพณิชยมีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานไม่ดีแล้ว ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงานย่อมลดน้อยลงและไม่ได้ผลตามเป้าประสงค์อย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม ทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์สามารถที่จะปรับปรุงให้เป็นความรู้สึกในทางที่ดี มีกำลังใจเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ งานสอน ฟังพอใจในเพื่อนร่วมงาน การสังคมในหมู่คณาจารย์ที่มีความเสียสละ และรับผิดชอบร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ของวิทยาลัย มีความผูกพันอยู่กับวัตถุประสงค์ของวิทยาลัย หากอาจารย์มีความพึงพอใจในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานและสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในหน่วยงานได้แล้ว จะทำให้อาจารย์ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและผลที่ได้รับก็จะมีประสิทธิภาพสูง วิธีการที่สำคัญและได้ผลดีในการสร้างความเต็มใจให้กับบุคคลหรือคณะบุคคล คือการส่งเสริมทัศนคติ ตลอดจนบำรุงขวัญของผู้ปฏิบัติงาน แต่ละบุคคลและคณะในการปฏิบัติงานให้ดีที่สุด

ทัศนคติในทางที่ดีและขวัญที่ย่อมมีผลดีต่อการบริหาร ผู้บังคับบัญชาจะเต็มใจทำตามคำขอร้องและคำสั่งด้วยความกระตือรือร้น ความนับถือ และกล้าเผชิญกับความยากลำบากอย่างเต็มใจ

ไม่ว่าทัศนคติและขวัญจะสูงหรือต่ำ ย่อมเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย หากผู้บริหารสามารถทราบและส่งเสริมพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสม การบริหารงานก็จะบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะและขวัญในการปฏิบัติงาน นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก มีผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการที่จะร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหน่วยงานและของวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติและระดับขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยพณิชยการแต่ละคณะ แต่ละสาขาวิชา ภาควิชา และรวมทั้งหมด
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและบริหาร กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและทำหน้าที่อื่น ๆ กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวิทยาลัยพณิชยการ ในปีการศึกษา 2526-2527 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 1.1 กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและบริหาร ซึ่งได้แก่ รองอธิการ ผู้ช่วยอธิการ ผู้ช่วยรองอธิการ คณบดี หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าสาขาวิชาต่าง ๆ
 - 1.2 กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและทำหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ประจำในหน่วยงานต่าง ๆ
 - 1.3 กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
2. ตัวแปรต่าง ๆ ที่จะศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
 - ก. หน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ สอนและทำหน้าที่บริหาร สอนและทำหน้าที่อย่างอื่นในหน่วยงาน สอนแต่เพียงอย่างเดียว
 - ข. คณะวิชา ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์แม่คคอร่มมิศ คณะศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ (ภาควิชาส่งเสริม) และ คณะบริหารธุรกิจ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ก. เงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการ และผลประโยชน์อื่น ๆ
- ข. การบริหารงานและการปฏิบัติงาน
- ค. ความเจริญก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่ง

สมมติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลทั้งหมด มีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานดี
2. อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลแต่ละคณะ มีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานดี
3. อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลแต่ละสาขาวิชา ภาควิชา มีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานดี
4. อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและบริหาร กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนอย่างเดียว มีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
5. อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน และทำหน้าที่อื่น ๆ กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนอย่างเดียว มีทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ เป้าหมายผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
2. ขวัญ หมายถึง เป็นสภาพทางจิตใจของอาจารย์ที่มีต่องาน ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยในเรื่องความเจริญก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่ง ความเพียงพอของรายได้ สภาพการให้ออกจากงาน การลาป่วย
3. อาจารย์ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่สอนและให้บริการทางวิชาการ รวมทั้งให้คำปรึกษาคานต่าง ๆ แก่นักศึกษาทุกคณะ ทุกสาขาวิชาในวิทยาลัยพยาบาล
4. ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหาร ซึ่งได้แก่ หัวหน้าสาขาวิชา หัวหน้าภาควิชา คณบดี ผู้ช่วยรองอธิการ ผู้ช่วยอธิการ รองอธิการ

5. คณะ หมายถึง คณะวิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัยพณิชย ์ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์-
แมคคอร์มิค คณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
(ภาควิชาส่งเสริม) และคณะบริหารธุรกิจ

6. สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัยพณิชย ์ เช่น สาขาวิชาการ
บริหารงานบุคคล สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยา ฯลฯ

7. วิทยาลัย หมายถึง วิทยาลัยพณิชย ์

8. ค่าจ้าง เงินเดือน สวัสดิการและผลประโยชน์อื่น ๆ หมายถึง ค่าจ้าง
เงินเดือน สวัสดิการและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้รับจากทางวิทยาลัยพณิชย ์

9. การบริหารงานและการปฏิบัติงาน หมายถึง นโยบายของทางวิทยาลัยใน
ด้านต่าง ๆ การจัดสรรงบประมาณ การสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารงาน การมอบหมาย
งานของผู้บริหาร ทิศนคติของผู้บริหาร ระบบบริหารที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของวิทยาลัย
การสนับสนุนด้านวิชาการแก่อาจารย์ การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ การปฏิบัติงาน
ร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะหมายความรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
อาจารย์ด้วยกัน และระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และการบริหารงาน
ภายในวิทยาลัย

10. ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หมายถึง โอกาสที่จะได้รับการเลื่อนชั้น
เลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาส่งเสริมอาจารย์ การให้ไปศึกษาต่อหรือดูงานทั้งภายในประเทศและ
ต่างประเทศ การฝึกอบรมหรือการสัมมนาทั้งภายในวิทยาลัยและภายนอกวิทยาลัย รวมทั้งความ
มั่นคงในหน้าที่การงานและโอกาสก้าวหน้าในงานที่ปฏิบัติ การทำวิจัย การเขียนตำรา เอกสาร
ทางวิชาการ เพื่อผลงานของอาจารย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการ
งานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหาร สอน และบริการทางวิชาการในวิทยาลัยพายัพ รวม 6 คณะ คือ

- 1.1 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค
- 1.2 คณะศึกษาศาสตร์แมคกิลวารี
- 1.3 คณะสังคมศาสตร์
- 1.4 คณะมนุษยศาสตร์
- 1.5 คณะวิทยาศาสตร์ (ภาควิชาส่งเสริม)
- 1.6 คณะบริหารธุรกิจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานเป็นหลัก พร้อมทั้งค้นคว้าจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงาน

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

2.3 คัดเลือกข้อความจากแบบสอบถาม เฉพาะข้อที่มีความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงสูงแล้วรวบรวมเป็นแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วมอบให้อาจารย์วิทยาลัยพายัพด้วยตนเอง และนัดวันรับแบบสอบถามคืน โดยไปรับคืนด้วยตนเองเช่นกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้วิธีการทางสถิติดังนี้ คือ

- 4.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Means)
- 4.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบถึงทัศนคติและสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยพายัพ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหาร
2. ผลจากการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงทัศนคติและสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์แต่ละคณะในวิทยาลัยพายัพ ในแง่ของความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด
3. ผลของการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยพายัพ เพื่อยังประโยชน์ในการบริหารงาน ในแง่ของการส่งเสริมทัศนคติและการบำรุงขวัญให้ถูกต้องเหมาะสม
4. ผลของการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงทัศนคติและสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารและสอนควดย ในแง่ของความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด
5. ผลของการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงทัศนคติและสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและทำหน้าที่อื่น ๆ ในหน่วยงาน กับอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว
6. ผลของการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหาร ของวิทยาลัยสามารถส่งเสริมทัศนคติ และปรับสภาพขวัญในการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูง เพื่อประสิทธิภาพของงานตามวัตถุประสงค์และนโยบายของวิทยาลัย